

vluchtte ; Marx kwam met Engels den 20 of 21 Mei naar Dresden, ging van Karlsruhe naar Spiers en Kaiserslautern, dan naar Bingen ; vandaar ging hij « met een mandaat van het democratisch midden-comité naar Parijs, waar een beslissende gebeurtenis zeer nabij was, om de duitsche omwentelingspartij bij de fransche sociaal-demokraten te vertegenwoordigen. » (Engels, Heft II. p. 37) Is daarmede wel den 13 Juni 1849 bedoeld ? Eduard Bernstein nu kritiseert Marx als volgt : « Marx dacht verkeerd dat de maatschappelijke omwenteling in 1848 verder gevorderd was dan de gebeurtenissen het bewezen. Hieruit komt zijn ongewettigd geloof aan de kracht der omwenteling te dien tijd. Maar hij wist wel dat de staatkundige vrijheid het eerste vereischte is en verkondigde deze in stede van op socialisme aan te dringen. » (Résumé van een voordracht, *Fabian News*, Londen, Febr. 1897, p. 48.)

(⁷) *Aus drei Viertel Jahrhunderten. Erinnerungen* von F. F. Graf von Beust. Stuttgart 1887 (pp. 63 en 69). Vgl. ook : *F. F. Graf von Beust* von F. W. Ebeling. Leipzig 1870-71. Een pruisische nota van 28 April beloofde militaire hulp aan alle regeeringen.

(⁸) *Der Mai-Aufstand* von A. von Montbé, p. 123.

(⁹) *Gosudarstvennost i Anarchija*. Zürich 1873, p. 252.

(¹⁰) *La Cloche*, Brussel, 15 Sept. 1863.

(¹¹) Uit een handschrift van Bakunin, pp. 110-123 (*Allemagne*, p. 117).

(¹²) Vergelijk hiermee Bakunin's verklaring in zijnen brief aan Herwegh, Köthen, 8 Dec. 1848 : « Thans begint men... zich tamelijk in te richten en geheime bonden te stichten ». (1848. München 1896, p. 227). Bij Praeger, *R. Wagner as I knew him*, p. 181, wordt het volgende vermeld als door Roeckel verklaard : « Er bestond geen inrichting. Men wenschte gereed te zijn voor gegeven gevallen, maar een bepaalde aanval werd niet overwogen. »

(¹³) *Erinnerungen aus meinem Leben*. Dresden 1883, p. 153.

(¹⁴) T. a. p., p. 42 en vgg.

(¹⁵) In den beruchten valschen brief van den pruisischen valschen getuige Ohm wordt den 20 Mei als datum aangegeven. (*Z. Process Waldeck*, uitgave der *Deutsche Reform*, 1849, pp. 10 en 177-178.) Niettemin bleef deze 20 Mei als datum gelden. Te Trier in het proces tegen Karl Grün en 22 anderen werden dezen beschuldigd een opstand te bewerken die op 20 Mei in Moezeland moest uitbarsten ; zij werden echter allen vrijgesproken.

(¹⁶) In een grenzeloos leugenachtig artikel van de *Presse*, Weenen, 31 Mei 1849.